

شاخصهای قیمت

مقدمه

سابقه بررسی قیمت‌ها و محاسبه شاخص‌های ذی‌ربط در نقاط شهری و روستایی کشور که در حال حاضر توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و مرکز آمار ایران انجام می‌گیرد، به شرح زیر است:

الف) شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در نقاط شهری

برای اولین بار، بانک ملی ایران در سال ۱۳۱۵، محاسبه شاخص هزینه زندگی^(۱) و شاخص بهای عمده‌فروشی کالاها را در نقاط شهری آغاز کرد.

در سال ۱۳۳۸، با تغییر سال پایه، محاسبه شاخص هزینه زندگی و شاخص بهای عمده‌فروشی کالاها مورد تجدیدنظر قرار گرفت و با تأسیس بانک مرکزی ایران در سال ۱۳۳۹، مسئولیت تهیه شاخص‌های مذکور، به این بانک محول شد. بانک مرکزی ایران، با توجه به تغییرات قابل ملاحظه در الگوی مصرف خانوارها و ترکیب هزینه آن‌ها، سال ۱۳۴۸ را سال پایه قرار داد و تجدیدنظر دوم را در محاسبه شاخص هزینه زندگی و شاخص بهای عمده‌فروشی کالاها به عمل آورد. در سال ۱۳۵۳ تحولاتی در اوضاع اقتصادی کشور پدید آمد و سال مذکور به عنوان سال پایه در نظر گرفته شد. بر همین اساس، محاسبه شاخص‌های فوق، برای سومین بار مورد تجدیدنظر قرار گرفت.

در سال ۱۳۶۱، با توجه به تغییرات ایجاد شده در الگوی مصرف خانوارها که ناشی از تحولات اقتصادی و اجتماعی بعد از انقلاب اسلامی بود، این سال به عنوان سال پایه انتخاب شد و تجدیدنظر در زمینه محاسبه شاخص‌های مذکور به عمل آمد.

در سال ۱۳۶۹، با پایان یافتن جنگ تحمیلی و تغییر شرایط اقتصادی، ضرورت تجدیدنظر در سال پایه احساس شد و این سال را بانک مرکزی به عنوان سال پایه انتخاب کرد.

بانک مرکزی در سال ۱۳۷۸، سال پایه را برای "شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری ایران" از سال ۱۳۶۹ به سال ۱۳۷۶ تغییر داد. همچنین این شاخص از سال ۱۳۸۵ براساس سال پایه ۱۳۸۳ محاسبه و ارائه شده است. لازم به ذکر است از سال ۱۳۸۱ محاسبه این شاخص در دفتر شاخص قیمت‌های مرکز آمار ایران آغاز شد و از سال ۱۳۹۰ مقرر شد اطلاعات این شاخص در سالنامه آماری استان‌ها براساس سال پایه ۱۳۸۱ ارائه شود. شایان ذکر است در سال ۱۳۹۱ اطلاعات این شاخص بر اساس سال پایه ۱۳۹۰ توسط دفتر شاخص قیمت مرکز آمار ایران محاسبه و در سالنامه آماری استان‌ها قرار گرفت.

در این طبقه‌بندی‌ها، کالاها و خدمات به چند گروه بزرگ تقسیم می‌شود که هر یک از آن‌ها چندین زیرگروه دارد. گروه‌های بزرگ را گروه‌های اصلی و زیر گروه‌های آن‌ها را گروه‌های فرعی کالاها و خدمات می‌نامند. در ضمن، گروه‌های کالاها و خدمات بر حسب نیاز بر اساس گروه‌های اختصاصی نیز طبقه‌بندی می‌شوند.

سال پایه: سال معین و ثابتی است که درصد تغییرات شاخص، نسبت به آن سنجیده می‌شود و عدد شاخص در آن سال برابر ۱۱۱ است.

ضریب اهمیت: سهم هر کالا یا خدمت را در مجموعه کالاها و خدمات مشمول شاخص، ضریب اهمیت می‌گویند. در شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی، سهم هر کالا یا خدمت، نسبت هزینه پرداختی خانوار، برای آن کالا یا خدمت به کل هزینه خانوار می‌باشد. در شاخص قیمت عمده فروشی، سهم هر کالا، ارزش فروش عمده فروشی کالا به کل ارزش عمده فروشی کالاها می‌باشد.

نقاط شهری و نقاط روستایی: رجوع کنید به فصل ۳- جمعیت.

گزیده اطلاعات

شاخص کل قیمت کالاها و خدمات مصرفی خانوارهای شهری و روستایی در سال ۱۳۹۷ در خانوارهای شهری ۱۶۵/۸ و در خانوارهای روستایی ۱۶۶/۳ بوده است.

در حال حاضر مرکز آمار ایران، سال ۱۳۹۵ را به عنوان سال پایه در نظر گرفته و اطلاعات بر اساس این سال منتشر می‌شود.

ب) شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی خانوارها در نقاط روستایی

در سال ۱۳۵۳، مرکز آمار ایران برای اولین بار، طرح آمارگیری از قیمت خرده فروشی تعدادی از کالاها و خدمات مصرفی در نقاط روستایی را به مرحله اجرا در آورد و از آن زمان تا مهرماه ۱۳۵۷، نتایج حاصل از آمارگیری‌های مذکور را همه ساله به صورت متوسط قیمت کالاها و خدمات مصرفی در نقاط روستایی، در قالب نشریات فصلی و سالانه، منتشر می‌کرد.

پس از آن، نتایج نیمه دوم سال ۱۳۵۸ و نیمه اول سال ۱۳۵۹ طرح آمارگیری فوق، به صورت متوسط قیمت و شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی روستایی در اختیار علاقمندان قرار گرفت.

از سال ۱۳۶۱ لغایت سال ۱۳۷۵، شاخص بهای خرده‌فروشی کالاها و خدمات مصرفی خانوارها در نقاط روستایی، بر اساس سال پایه ۱۳۶۱ تهیه و منتشر می‌شد. همچنین در سال ۱۳۷۶، سال ۱۳۷۴ به عنوان سال پایه انتخاب و آمارهای مورد نظر برای سال‌های ۱۳۷۵ لغایت ۱۳۸۳، به تفکیک استان‌ها و کل کشور تهیه و منتشر شده است. در حال حاضر براساس آخرین تجدید نظر، سال ۱۳۸۱ به عنوان سال پایه مبنای محاسبه قرار گرفته است. در حال حاضر مرکز آمار ایران سال ۱۳۹۵ را به عنوان سال پایه در نظر گرفته و اطلاعات بر اساس این سال منتشر می‌شود.

تعاریف و مفاهیم

شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی: معیار سنجش تغییرات قیمت تعداد معین و ثابتی از کالاها و خدمات مورد مصرف خانوار نسبت به سال پایه، شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی نامیده می‌شود.

طبقه‌بندی در گروه‌های کالاها و خدمات: طبقه‌بندی کالاها و خدمات در شاخص‌های قیمت، براساس ماهیت آن‌ها و طبقه‌بندی‌های بین‌المللی و نیازهای ملی انجام گرفته است، ولی مبنای کلی، طبقه‌بندی پیشنهادی سازمان ملل COICOP^(۲) برای کالاها و خدمات مصرفی، SITC^(۳) می‌باشد که بنابر ملاحظات اقتصاد ایران، تغییراتی در آن داده شده است.

(۱) منظور از "شاخص هزینه زندگی"، "شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی" است.

(۲) سیستم حساب‌های ملی:

SNA: system of national accounts

(۳) طبقه بندی استاندارد بین المللی تجارت:

SITC: standard international trade classification

(۴) طبقه بندی استاندارد بین المللی فعالیت های اقتصادی:

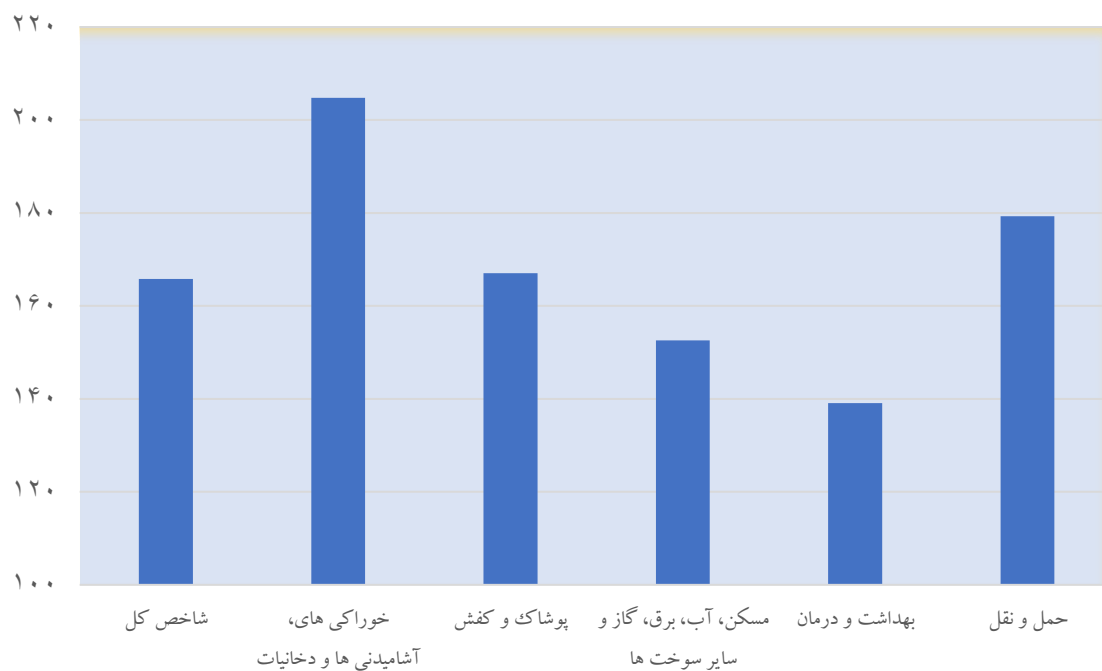
ISIC: international standard industrial classification

۱-۲۲- شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی خانوارهای شهری بر حسب گروه‌های اختصاصی، اصلی و برخی از گروه‌های فرعی (۱۳۹۵=۱۰۰)

گروه های کالا ها و خدمات	ضریب اهمیت	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	درصد تغییر سال نسبت ۱۳۹۶ به ۱۳۹۷
شاخص کل	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۱۲/۲	۱۶۵/۸	۴۷/۸
خوراکی ها، آشامیدنی ها و دخانیات	۱۸/۸	۱۰۰/۰	۱۱۷/۰	۲۰۴/۸	۷۵/۱
خوراکی ها و آشامیدنی ها	۱۸/۵	۱۰۰/۰	۱۱۷/۰	۲۰۴/۲	۷۴/۶
خوراکی ها	۱۷/۹	۱۰۰/۰	۱۱۷/۰	۲۰۵/۱	۷۵/۳
نان و غلات	۴/۳	۱۰۰/۰	۱۱۴/۱	۱۴۰/۰	۲۲/۷
گوشت قرمز و سفید و فرآورده های آن	۴/۴	۱۰۰/۰	۱۲۰/۶	۲۶۵/۵	۱۲۰/۳
گوشت قرمز و گوشت ماکیان	۳/۸	۱۰۰/۰	۱۲۲/۲	۲۷۱/۷	۱۲۲/۳
ماهی و صدف داران	۰/۶	۱۰۰/۰	۱۰۸/۸	۲۲۲/۳	۱۰۴/۳
شیر، پنیر و تخم مرغ	۲/۳	۱۰۰/۰	۱۱۶/۷	۱۸۱/۷	۵۵/۷
روغن ها و چربی ها	۰/۸	۱۰۰/۰	۱۱۴/۴	۱۶۱/۵	۴۱/۱
میوه ها و خشکبار	۲/۷	۱۰۰/۰	۱۱۵/۶	۲۱۹/۱	۸۹/۵
سبزی ها و حبوب	۱/۸	۱۰۰/۰	۱۲۴/۵	۲۵۰/۹	۱۰۱/۵
قند و شکر و شیرینی ها	۰/۰	۱۰۰/۰	۱۱۰/۱	۱۶۷/۷	۵۲/۴
ادویه و چاشنی ها	۰/۷	۱۰۰/۰	۱۱۱/۹	۲۳۴/۹	۱۱۰/۰
چای و سایر آشامیدنی ها (غیرالکلی)	۰/۶	۱۰۰/۰	۱۱۵/۷	۱۷۹/۱	۵۴/۹
دخانیات	۰/۴	۱۰۰/۰	۱۱۷/۷	۲۳۲/۲	۹۷/۳
پوشاک و کفش	۳/۱	۱۰۰/۰	۱۰۷/۶	۱۶۷/۰	۵۵/۳
مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت ها	۴۷/۶	۱۰۰/۰	۱۱۳/۰	۱۵۲/۶	۳۵/۱
مسکن	۴۴/۸	۱۰۰/۰	۱۱۴/۴	۱۵۳/۵	۳۴/۲
اجاره	۴۴/۵	۱۰۰/۰	۱۱۴/۵	۱۵۳/۷	۳۴/۱
نگهداری و تعمیر واحد مسکونی (خدمت)	۰/۴	۱۰۰/۰	۱۰۶/۲	۱۴۶/۷	۳۸/۱
آب، برق، گاز و سایر سوخت ها	۲/۸	۱۰۰/۰	۹۰/۱	۱۳۸/۳	۵۳/۶
مبلمان و لوازم خانگی و نگهداری معمول آن ها	۲/۸	۱۰۰/۰	۱۰/۸	۱۷۵/۶	۶۲/۹
بهداشت و درمان	۷/۲	۱۰۰/۰	۱۰۸/۷	۱۳۹/۱	۲۸/۰
حمل و نقل	۹/۶	۱۰۰/۰	۱۰۷/۵	۱۷۹/۳	۶۶/۷
ارتباطات	۲/۶	۱۰۰/۰	۱۰۲/۲	۱۴۲/۴	۳۹/۰
تفریح و فرهنگ	۱/۴	۱۰۰/۰	۱۰۹/۰	۱۹۹/۲	۸۲/۱
آموزش	۲/۲	۱۰۰/۰	۱۱۴/۹	۱۴۵/۴	۲۶/۵
هتل و رستوران	۱/۶	۱۰۰/۰	۱۰۸/۲	۱۴۲/۷	۳۱/۹
کالاها و خدمات متفرقه	۳/۲	۱۰۰/۰	۱۱۱/۴	۱۷۲/۲	۵۴/۶
گروه های اختصاصی					
کالا ها	۳۷/۴	۱۰۰/۰	۱۱۱/۱	۱۹۳/۵	۷۴/۳
خدمات	۶۲/۶	۱۰۰/۰	۱۱۲/۹	۱۴۹/۳	۳۲/۳
شاخص کل	۵۵/۵	۱۰۰/۰	۱۱۰/۳	۱۷۵/۶	۵۹/۲

مأخذ- مرکز آمار ایران. دفتر شاخص قیمت ها.

۲۲-۱- شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در نقاط شهری در سال ۱۳۹۷ (سال پایه ۱۳۹۵)

مبنا: جدول ۲۲-۱

۲-۲۲- شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی خانوارهای روستایی بر حسب گروه‌های اختصاصی، اصلی و برخی از گروه‌های فرعی (۱۰۰=۱۳۹۵)

گروه های کالاها و خدمات	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	درصد تغییر سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶	ضریب اهمیت
شاخص کل	۱۰۰/۰	۱۱۳/۵	۱۶۶/۳	۴۷/۸	۱۰۰/۰
خوراکی ها، آشامیدنی ها و دخانیات	۱۰۰/۰	۱۱۵/۸	۱۹۵/۰	۶۸/۴	۲۶/۷
خوراکی ها و آشامیدنی ها	۱۰۰/۰	۱۱۵/۷	۱۹۳/۲	۶۶/۸	۶/۰
خوراکی ها	۱۰۰/۰	۱۱۵/۴	۱۹۳/۷	۶۷/۹	۲۵/۰
نان و غلات	۱۰۰/۰	۱۱۳/۷	۱۳۴/۱	۱۸/۰	۶/۸
گوشت قرمز و سفید و فرآورده های آن	۱۰۰/۰	۱۱۶/۵	۲۴۹/۱	۱۱۳/۸	۵/۷
گوشت قرمز و گوشت ماکیان	۱۰۰/۰	۱۱۷/۴	۲۵۱/۶	۱۱۴/۳	۵/۳
ماهی و صدف داران	۱۰۰/۰	۱۰۶/۲	۲۱۸/۵	۱۰۵/۸	۰/۴
شیر، پنیر و تخم مرغ	۱۰۰/۰	۱۲۲/۱	۱۷۳/۱	۴۱/۷	۳/۴
روغن ها و چربی ها	۱۰۰/۰	۱۱۱/۰	۱۶۸/۷	۵۲/۰	۱/۲
میوه ها و خشکبار	۱۰۰/۰	۱۰۵/۸	۲۰۶/۴	۹۵/۱	۲/۵
سبزیجات (سبزی ها و حبوبات)	۱۰۰/۰	۱۲۴/۹	۲۲۶/۷	۸۱/۵	۲/۸
شکر، مربا، عسل، شکلات و شیرینی(قند و شکر و شیرینی ها)...	۱۰۰/۰	۱۰۸/۰	۱۶۸/۸	۵۶/۳	۱/۴
محصولات خوراکی طبقه بندی نشده در جای دیگر	۱۰۰/۰	۱۱۰/۸	۲۷۷/۵	۱۵۰/۵	۱/۲
چایی، قهوه، کاکائو، نوشابه و آب میوه (نوشابه های غیر الکلی) ..	۱۰۰/۰	۱۲۴/۶	۱۸۱/۱	۴۵/۴	۱/۰
دخانیات	۱۰۰/۰	۱۱۶/۹	۲۵۲/۳	۱۱۵/۸	۰/۸
کالاهای غیر خوراکی و خدمات	۱۰۰/۰	۱۱۱/۳	۱۵۵/۸	۴۰/۰	۷۳/۳
پوشاک و کفش	۱۰۰/۰	۱۰۷/۴	۱۶۶/۲	۵۴/۷	۳/۵
مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت ها	۱۰۰/۰	۱۱۴/۳	۱۵۷/۳	۳۷/۶	۳۷/۶
مسکن	۱۰۰/۰	۱۱۴/۲	۱۵۳/۲	۳۴/۱	۳۲/۶
اجاره	۱۰۰/۰	۱۱۴/۵	۱۵۳/۶	۳۴/۱	۳۲/۰
خدمات نگهداری و تعمیر واحد مسکونی (خدمت)	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۳۴/۶	۳۴/۶	۰/۶
آب، برق و سوخت	۱۰۰/۰	۱۱۴/۹	۱۸۴/۱	۶۰/۲	۵/۰

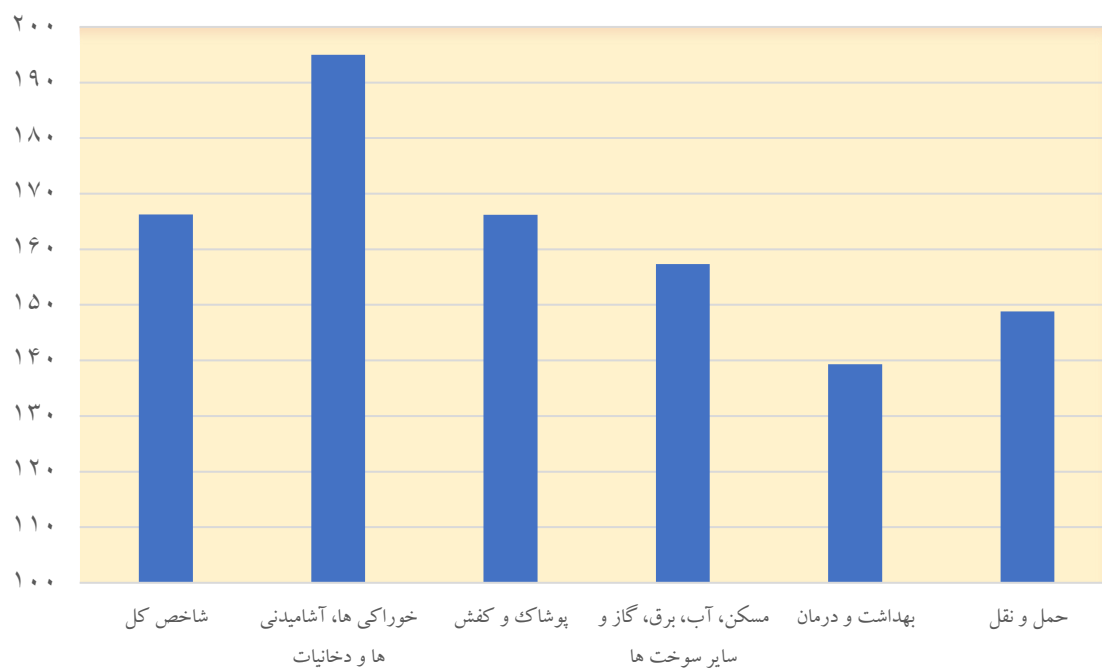

۲-۲۲- شاخص قیمت کالاها و خدمات مصرفی خانوارهای روستایی بر حسب گروه های اختصاصی، اصلی و برخی از گروه‌های فرعی (دنباله)

گروه های کالاها و خدمات	ضریب اهمیت	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۷	درصد تغییر سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶
مبلمان و لوازم خانگی و نگهداری معمول آنها	۲/۷	۱۰۰/۰	۱۱۰/۷	۲۰۴/۵	۸۴/۷
بهداشت و درمان	۱۰/۹	۱۰۰/۰	۱۰۸/۸	۱۳۹/۳	۲۸/۱
حمل و نقل	۹/۹	۱۰۰/۰	۱۰۷/۳	۱۴۸/۸	۳۸/۸
ارتباطات	۲/۹	۱۰۰/۰	۱۰۱/۲	۱۳۳/۱	۳۱/۶
تفریح و امور فرهنگی	۱/۱	۱۰۰/۰	۱۰۷/۷	۲۰۷/۱	۹۲/۳
آموزش	۱۰۶/۰	۱۰۰/۰	۱۱۱/۹	۱۴۷/۳	۳۱/۷
هتل و رستوران	۰/۲	۱۰۰/۰	۱۰۹/۳	۱۵۶/۰	۴۲/۷
کالاها و خدمات متفرقه	۳/۴	۱۰۰/۰	۱۱۲/۲	۱۶۷/۷	۴۹/۵
شاخص کل (بدون اجاره)	۶۸/۰	۱۰۰/۰	۱۱۱/۶	۱۷۲/۲	۵۴/۴
کالاها	۴۸/۱	۱۰۰/۰	۱۱۲/۸	۱۸۶/۵	۶۵/۳
خدمات	۵۱/۹	۱۰۰/۰	۱۱۲/۲	۱۴۷/۵	۳۱/۵
کالاهای بادوام	۳/۴	۱۰۰/۰	۱۰۷/۹	۲۲۰/۳	۱۰۴/۱
کالاهای بی دوام	۴۰/۹	۱۰۰/۰	۱۱۳/۷	۱۸۴/۵	۶۲/۳
کالاهای کم دوام	۳/۷	۱۰۰/۰	۱۰۸/۳	۱۷۷/۴	۶۳/۸
خوراکی های تازه	۱۳/۱	۱۰۰/۰	۱۱۷/۶	۲۲۰/۱	۸۷/۱
سایر خوراکی ها	۱۱/۹	۱۰۰/۰	۱۱۳/۰	۱۶۶/۱	۴۷/۰
خدمات عمومی	۹/۶	۱۰۰/۰	۱۰۸/۴	۱۴۷/۶	۳۶/۲

مأخذ- مرکز آمار ایران. دفتر شاخص قیمت ها.

۲-۲- شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در نقاط روستایی در سال ۱۳۹۷ (سال پایه ۱۳۹۵)

مبنا: جدول ۲-۲